

ירושלמי אקטואלי

יו"ל ע"י "בית המדרש למגידי שיעורים בדף היומי", כפר גנים ג' פתח תקוה

גליון מס' 17 | פרשת האזינו | י"ב תשרי תשע"ז

חג הסוכות

הרב אברהם בלאס שליט"א

סוכות וארץ ישראל

בסוגיה המקבילה מביא הירושלמי (סוכה ב, י): " כתביב: 'בסוכות תשבון, ואין תשבון אלא תדורו, כמה דאת אמר: 'וירשתם אותה וישבתם בה' - שיהא אוכל בסוכה ומטייל בסוכה ומעלה כליו לסוכה".

נשים לב שהירושלמי עצמו לא מסתפק בסברה, אלא לומד את היסוד שאדם צריך לחיות בסוכתו שבעת ימים ממצוות ישוב הארץ. בכל מה שקשור למצוות הישיבה בארץ, ברור שמדובר על חיים בארץ, ולא ישיבה כפשוטה.

למעשה הירושלמי הוא המקור הראשוני לדברי הגר"א ביחס לקשר המיוחד שבין מצוות סוכה לבין מצוות יישוב הארץ.

רבים וטובים מדברים על הקשר המיוחד בין מצוות הסוכה לבין מצוות יישוב הארץ - שתי מצוות שאדם נכנס אליהם כל גופו. ידועים דבריו של הגאון מווילנה ביחס לקשר זה בין מצוות סוכה לבין מצוות יישוב הארץ וכמו שבמצוות סוכה ישנו דין של 'תעשה ולא מן העשוי' כך גם בכל מה שקשור לעלייה והתיישבות ישנו דין של 'תעשה ולא מן העשוי', כלומר צריך בכל מה שנוגע לעלייה והתיישבות לעשות מאמץ אנושי ולא לחכות לניסי שמים.

התלמוד הבבלי (סוכה כח, ב) קובע שמצוות ישיבת הסוכה פירושה הוא חיים בסוכה - 'תשבון כעין תדורו. תנו רבנן: כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי. כיצד? היו לו כלים נאים - מעלן לסוכה, מצעות נאות - מעלן לסוכה. אוכל ושותה ומטייל בסוכה. מנא הני מילי? דתנו רבנן: +ויקרא כג+ 'תשבון כעין תדורו'.

חשיבות המאמץ האנושי

משמעות מעשית אבל היה לה גם היה משמעות סמלית. ההקפות מסמלות את המאמץ האנושי. הנביא רוצה ללמדנו שללא מאמץ אנושי לא תהיה איזו שהיא התערבות אלוקית.

התשובה היא שדפנות הסוכה מסמלות את העשייה האנושית, ואילו הסכך - צילא דמהמנותא מסמל את ההשגחה האלוקית. הירושלמי רוצה ללמד אותנו שההשתדלות האנושית - בניין הדפנות היא תנאי הכרחי להשגחה האלוקית - סכך. ברגע שעם ישראל יעשה את ההשתדלות הראויה, הרי אז הסוכה (- ההשגחה האלוקית) תגן עליו מכל צרה.

מובא בירושלמי (סוכה ד, ג): "אותו היום מקיפין את המזבח שבע פעמים אמר רבי אחא זכר ליריחו". טעם מנהג ההושענות (וכן מנהג ההקפות) אינו מופיע בבבלי אלא בירושלמי.

מה הרעיון של מלחמת יריחו? מלחמת יריחו הייתה, כידוע, מלחמה ניסית, והדברים הומחשו בנפילת חומות העיר, אם כן נשאלת השאלה מדוע עם ישראל הצטווה להקיף את העיר, הרי למעשה ההקפה לא הייתה שום משמעות מעשית.

התשובה היא שנכון אמנם שלא הייתה להקפות אלו כל

נכנסים, מאזינים, מבינים ונהנים. הדרך היומי בירושלמי

לקבלת השיעור במייל נא לשלוח כתובת מייל למס' 052-4636288

לעיי"נ

שמעון בן סוליקה ז"ל

הונצח ע"י

משפחת דהן

לעיי"נ

רבקה וייסטון

בת

ר' יהושע העשיל ז"ל

הונצחה ע"י המשפחה

הונצח ע"י קרן דניאלי

לעיי"נ של הר"ר אברהם גליק ז"ל

עבודת השם בשמחה

שהלולב הוא סמל לעבודת השם בכלל. אדם צריך לקיים את התורה מתוך חיות ושמחה. אדם שמקיים את התורה ללא רצון ושמחה הוא מבחינת מת ועבודתו פסולה.

טעמו של הירושלמי הוא טעם חינוכי מאין כמותו, טעם המעודד את האדם לעבוד את הקב"ה מתוך שמחה ואהבה.

המשנה במסכת סוכה פרק ג קובעת שלולב היבש פסול. בטעם פסול זה נחלקו התלמודים. התלמוד הבבלי טוען (סוכה כט, ב) שהפסול הוא בגלל שאין זה הדר. לעומתו אומר הירושלמי (סוכה ג, ג) שהפסול הוא בגלל הפסוק (קטו, יז): 'לא המתים יהללו י-ה' - "יבש פסול. רבי אבין בשם רבי יודה בר פזי: היבש פסול על שם לא המתים יהללו יה".

הירושלמי אינו מתייחס ללולב כמצווה פרטית, אלא טוען

חשיבות עולם המעשה

סוכה לעצמו אומר: ברוך אשר קידשנו במצותיו וציונו לעשו' סוכה לאחר' לעשות לו סוכה לשמו נכנס לישב בה אומר: ברוך אשר קידשנו במצותיו וציונו".

כמו שמפורט בהמשך הסוגיה עשיית הסוכה היא רק דוגמה. העיקרון המנחה הוא שמברכים על כל מכשירי מצווה.

בחג הסוכות אנו מדגישים את חשיבות עולם המעשה, בעיקר על ידי בניית הסוכה. ביהדות הצדדים המעשיים תופשים מקום חשוב. חשיבות הצדדים המעשיים מועצמת בתלמוד הירושלמי.

לדעת הירושלמי (סוכה ט, ג) לא רק שאנו מברכים על הישיבה בסוכה, אלא שאנו מברכים גם על עשיית הסוכה: העושה

הפרשה בירושלמי

במחלוקת הבבלי והירושלמי האם יש לברך על עשיית הסוכה? סוכה דף מו

הסוכה הוא כבר למעשה התחיל לקיים את מצות הישיבה בה ולכן הוא יכול לברך ברכת שהחיינו, מה שאין כן כשהוא בונה את הסוכה לאחרים שאז אין התחלה של ישיבה משום שהוא לא עתיד לישב בה כלל.

כמו כן, מכך שלא נקבע נוסף ברכה מיוחד לבניית הסוכה - כמובא במסכת מנחות (דף מב.) שכתבה הגמ', ואילו לעשות סוכה לא מברך.. נמצאנו למדים כי עשיית הסוכה אינה עיקר המצווה אלא הכשר מצווה, ולכן נקבעה ברכה כללית של 'שהחיינו' למצוות בניית הסוכה.

על אף האמור, בתלמוד הירושלמי (סוכה, פרק א הלכה ב') מובאת דעה אשר סוברת כי יש לברך על בניית הסוכה, שם כתוב העושה סוכה לעצמו מהו אומר ברוך אשר קדשנו במצוותיו וצונו לעשות סוכה

ויתכן לומר שלדעת התנא הסובר כך, ישנה מצוה של בניית סוכה, ולפי"ז נראה שלדעה זו, אדם הבונה סוכה לאחרים, בשונה מהאמור קודם, יברך על בניית הסוכה, וזה בגלל שאין המצווה תלויה בישיבה בה אלא עצם הבניה הינה מצוה ועליו לברך על עשייתה.

בגמרא במסכת סוכה שבבלי (מו:): הסוגיא עוסקת בנוסח הברכות ומועדן על מצות הסוכה

העושה סוכה לעצמו אומר ברוך שהחיינו וקיימנו כו' נכנס לישב בה אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה.

מלשון הברייתא עולה כי דווקא הבונה את הסוכה לעצמו מברך את ברכת שהחיינו, ומכך משמע שאם אדם בונה את הסוכה לאחרים אין הוא מברך, וכך אכן כתב גם רש"י (ד"ה לעצמו).

ניתן להסביר את הכרעת הברייתא בכך שעניינה שלמצוות הסוכה הוא עצם הישיבה בה, ואילו בניית הסוכה היא רק בכדי שתהיה היכולת לקיים את המצווה של ישיבה בסוכה. העיקרון שבניית הסוכה טפלה לשיבה בסוכה, נכתב גם על ידי בעלי התוספות (ד"ה העושה), וכך פוסק גם הרמב"ם (הלכות ברכות, יא, הלכה י) אחד העושה מצוה לעצמו ואחד העושה אותה לאחרים מברך קודם עשייתה אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות, אבל אינו מברך שהחיינו אלא על מצוה שעושה אותה לעצמו

העיקרון שאופיין לעיל מאפשר להבין מדוע מברכים ברכת שהחיינו על הסוכה ולא ברכת לבנות סוכה (או לעשות סוכה). ואבאר: כשאדם בונה לעצמו את הסוכה, בעצם התחלת בניית

עורך: ראש בית המדרש הרב ישראל מאיר ריאני שליט"א

חברי המערכת: הרב איתמר נגר | הרב מאיר וולברשטיין | הרב מרדכי הרבסט | הרב נפתלי וסרמן

כתובת האתר: www.lomdimyerushalmi.org